

били от по-висока семантична степен и не могли да съществуват, ако не съществували съответните $\bar{V}_0$ и $\bar{V}_1$ и T_0 и T_1 (Шкодрев, 1989; Янкова, 2007). Отговорът на това възражение е, че ако са известни четирите стойности на тези показатели, съвсем естествено е прирастите $\Delta\bar{V}$ и ΔT да се получат като производни величини чрез разликите $\bar{V}_1 - \bar{V}_0$ и $T_1 - T_0$. Единствено чрез тях може да се извърши факторен анализ с формулата за ΔS , защото всички анализи се основават на сравнения на стойности за известните показатели, и още по-точно - с техните промени или разлики. Неслучайно при анализа на непрекъснати величини с математически функции зависимата и факторните величини се наричат променливи. Както се вижда от посочената формула, в нея участват промените ΔX и ΔY заедно с базисните показатели X_0 и Y_0 , където нито X_0 , нито Y_0 са изразени чрез ΔX и ΔY . Или от гледна точка и на формулираните семантични ограничения няма нарушения на формулата за ΔS .

Още по-задълбочен факторен анализ може да се извърши с двата основни фактора на производството - заетите и капитала. В елементарния случай с индексния анализ при две сравнявани години връзката е чрез фондвъоръжеността (отношението между капитала и заетите) и производителността на единица капитал. Или тук също се използва производителност, която отразява останалите неидентифицирани фактори, без количествата на заетите и капитала. Според критиците на индексния анализ и тази връзка е тавтология, защото могат да се съкратят не само заетите, но и капиталът. Искам обаче да обърна специално внимание на факта, че междинни показатели, каквато в случая е фондвъоръжеността, не трябва да се съкращават по никакъв начин, защото техните промени могат да покажат "тесни" или "проблемни" места на производствената дейност. По принцип трябва да се използва цялата съществуваща информация, независимо че голяма част от нея може да отпадне по чисто формални неикономически причини.

Независимо от общото негативно отношение на критиците на индексния анализ, необходимо е да се отбележи, че някои от тях според последни източници се различават в разбиранията за тавтология. Например българският автор Е. Шкодрев, ако правилно съм го разбрал, свежда тавтологията до липсата на еднозначно решение както с мултипликативната, така и с адитивната форма на факторния анализ на изменението на стойностната (абсолютната) величина. Според този автор изменението, показано с общия индекс, съответно с общия прираст, изобщо не зависело от това на какви компоненти, т.е. ефекти, щяло да бъде разложено (Шкодрев, 2006). В тази връзка предполагам, че тук се имат предвид множествените индекси на Ласпейрез и Пааше за потребителските цени, от които досега, доколкото ми е известно, не е съставено еднозначно решение, а се предлагат формални средни и най-различни условни и нееднозначни решения. Ако съм прав в предполо-